

nak jelenléteben azonnal megkezdte a leadott szavazatok összeszámlálását. Megállapították, hogy 786 érvényes szavazatot adtak le, tehát a választóknak közel nyolcvan százaléka élt szavazati jogával.

Az eredményt, amely az első szavazatok felbontása után nem volt kétséges, féltiz után hirdette ki a választási elnök. Bejelentette, hogy a leadott szavazatok közül 448-at kapott a szociáldemokrata párt jelöltje, dr. *Valentiny* Ágoston, akit a kerület rendes törvényhatósági bizottsági taggá választott és *Dáni* János pótag; — dr. *Bokor* Pál listájára 328 szavazatot jutott. Az eredmény kihirdetését nagyszámú közönség hallgatta végig és harsányan megélenezte.

Havi 80 fillér és havi 1 pengő az előfizetési díj
a DÉLMAGYARORSZAG közönségkönyvtárában

Az olvasó rovata

Modern strandfürdő!

Mélyen tisztelt Szerkesztőség! Dr. Erdélyi Jenő főorvosnak a „Délmagyarország” egyik legutóbbi számában megjelent cikkét jóleső érzéssel olvastam és pillanatnyilag felülkerekedett bennem az a biztató érzés, hogy ha városunk jelesebb polgárai ilyen értelemben foglalnak állást a strandfürdő felépítése mellett, akkor kizárt dolognak tartom, hogy elgáncsolhassák ezt a fontos és Szeged fejlődésében, idegenforgalmának növelésében oly jelentőségteljes tervet.

Nem szorul már bővebb magyarázatra, hogy miért van Szegednek szüksége a városi modern strandfürdőre. Aki ebben a poros, rossz levegőjű városban él, itt neveli gyermekeit anélkül, hogy módjában volna két-három hónapra elutazni más éghajlat alá, továbbá azok a szegedi családok, melyek nem a város szívében, hanem a csatornázatlan, illetve nyílt uccai csatornákkal dicsekvő uccákban laknak, azok tudják csak miért van szükség modern strandfürdőre. Emlékezzünk még a pár évvel ezelőtti megindult mozgalomra a nagystrand megépítése érdekében, amikor vaskalapos városatyákat rángattak elő és ezek kijelentették nagy bölcsen, hogy a strandépítésről szó sem lehet, mert az „erkölcstelen intézmény...” Hogy annakidején nem kerültünk bele a világ összes vicclapjaiba, az csak a véletlennek köszönhető. Azóta már annyit haladtunk, hogy még ezek sem mernek ezzel a neveléses indokkal előállni, hanem más minden érvet sorakoztatnak fel a strandterv meghúsvitása tekintetében.

Minden városi polgár tudja és érzi, hogy modern város ma nem lehet strandfürdő nélkül. A külföldet nem is említve, csak kisebb városokat sorolunk fel — Hódmezővásárhely, Félégyháza, Kecskemét, Kalocsa és a Dunántul minden valamire való városa, de nézzük Debrecent, amely a strandkérdésnél is mintaképül szolgálhatna —, ezek a városok mind régen rendelkeznek modern stranddal, csak Szeged áll itt még ma is olyan stranddal, melyet a nyári filléressel idelátogató egyik budapesti vendéger reprodukálhatatlan kifejezéssel illetett. Az orvosi kar hivatása volna ennél a kérdésnél egyöntetűen fellépni és állást foglalni azon akciók ellen, amelyek újra jelentkeznek, hogy ezt a tervet meghúsvítsák. Ha most nem valósul meg ez a terv, akkor Szeged ennek a kérdésnek az aktáit végleg lezárhatja. Az orvosok hivatása és kötelessége kiállni a porondra és nem engedni addig, amíg illetékes helyen beletájk az orvosi kar igazát és ennél a kérdésnél olyan állapotokat teremtenek, melyek a város közegészségügyi kívánalmainak, a polgárság egészsége és fejlődése érdekében megfelel, de amely egyuttal a város fejlődését, idegenforgalmát olyan arányban fogja növelni, mint semmilyen más intézmény. Dr. Erdélyi főorvossal egy véleményen van *Kogutovics* Károly professzor is, aki szintén kifejezést adott ezen véleményének. Ezen az állásponton kell lenni mindkinek, aki érdektelenül szolgálja a város javát. Hisszük és bizunk abban, hogy Szegeden többségben vannak azok, akik győzedelmesen megküzdenek a tudatlensággal szemben.

Tisztelettel: Egy fürdőszobanélkül lakó család-
apa.

Szeged régebbi városképének kialakulása

Irta: Cs. Sebestyén Károly igazgató, muzeumi őr.

III.

Alsóváros és a tőle körülbelül két kilométernyi távolságban északkeleti irányban fekvő Felsőváros közötti és a vártól nyugatra terülő vidék a középkorban teljesen pusztaság és beépítetlen volt. A kun-legendák egészen a vár nyugati kapujáig terjedtek. Ez az állapot egészen a 18. század elejéig tartott. Ebben az időben csak igen terjedelmes szőlőskertek feküdtek ezen a vidéken.

A hét szigeten fekvő

Felsővárosnak

volt egy nagyobb szigete, amelyen keresztül vezetett egy főutvonat, az, amely a vár északi kapujából indult ki s a mai *Dugonics-uccán* és a régi *Gyevi-uton*, körülbelül ott, ahol ma a *Vásárhelyi-sugárút* van, a *Gyevi-kapuig* s onnan egy szerintem őskori feltöltött utvonalon, a mai *Baktói-töltésen* vezetett *Algyő* felé.

A sziget közepe táján, bizonyosan ennek legmagasabb pontján állt a régi *Szent György-templom*, amelyet temető fogott körül. Ennek a szigetnek a keleti széléig terjedt az a nagy mocsár, amely *Tápé* alól húzódott le a vár alá. A sziget keleti szélén vízzel telt széles folyómeder akadályozta a többi hat szigetre való jutást. Ma pontosan ennek a medernek a közepén áll a *minoriták kolostora* és a *Szent Miklós-templom*. Meg is látszik a falain, mert a felszivárgó talajvíz már az emelet magasságáig ér fel.

Három különálló, egymástól meglehetősen messze eső részből állt a város egészen a 18. századig. Ez a különállás természetesen időnként önállóságra is vezetett. Tudjuk, hogy *Felsőszeged* és *Alsószeged* külön autonóm községként szerepelt, mindegyik külön vagyonnal, gazdasággal és kormányzattal. A két városrészek külön bírása, külön igazságszolgáltatása volt. De hogy a két, illetőleg három városrészt mikor egyesítették, nem lehet kideríteni, valószínűleg a 15. század második felében. A város legrégebbi, a 17. és 18. századbeli állapotát mutató térképei világosan mutatják ezt a széttagoltságot. Csak a törököktől való visszafoglalás után,

a 18. század elején kezdett a város befelé is terjeszkedni,

illetőleg a különváltan fekvő egyes városrészek ekkor kezdtek egymás felé nőni.

Ezt a most mutatkozó centripetális erőt azonban nem a régi lakosság képviselte, hanem azok az új elemek, amelyek a városkép kialakulásában döntő szerephez jutottak. A másfélszázados török uralom a várból és a Palánkból török várost csinált. A törökök elvonulásával üresen állott ez a két fontos városrész. A vár területe ettől fogva természetesen osztrák kormányzás alatt németvárossá lett, a Palánkot pedig az újonnan felállított határőrség szerb katonáival rakták tele. Az új városképző elem ezentúl azok a részben szerb anyanyelvű kereskedők, de legfőképpen az osztrák kormányzás nyomán Szegedre tóduló német eredetű iparosok és kereskedők voltak, akik később a szerb határőrség elvonulásával elfoglalták az egész Palánkot.

Az 1686. évi visszafoglalás után nagy tervvel voltak az osztrák katonai kormányzatnak Szegeddel.

Hatalmas, modern rendszerű várat akartak itt építeni.

De ő nekik is az volt a bajuk, ami nekünk, nagyokat és szépeket terveztek, de a kivitelhez nem volt pénzük. Annyira nem volt pénze az osztráknak, hogy még a régi vár tatarozására és karbantartására sem jutott. Meg is unta ezt a régi vár, mert egy szép napon, az urnak 1693. évében a vár egész keleti fala, tornyostól, kapustól belefördült a megáradt Tiszába.

A nagy tervezetéstől végül csak annyi lett, Szavojai Jenő herceg erélyes közbelépésére és sürgetésére, hogy a hatalmas csillagalakú kőfalas vár helyett, amelyet fel akartak építeni, egy

ugyanolyan földsáncot és árkot készítettek. *Reizner* szerint ez az u. n. *Eugénus-árka* 1714—17-ben épült, viszont egy újabb napvilágra került egykoru bécsi tervrajz szerint 1725-ben épült vagy készült el. Nagyon jellemző egyrészt az osztrák katonai kormányzatra, másrészt a szegedi polgárok természetére az a panaszos megjegyzés, amely ezen az 1751. évben készült tervrajzon olvasható. Azt mondja a sánc köré rajzolt felírás, hogy ez a terv szerint 1725-ben elkészült „*Neue Vestung*” már nagyrészt meg van rongálva (fennállásának huszonhatodik évében!), mert a töltés agyagos földjét a város lakói kiássák és elhasználják... Azt hiszem, ez is páratlan eset hazánk történelmében!

Az *Eugénus-árkába* belefoglalták a régi *Palánkot* is. Az *Eugénus-árkán* belül levő, addig lakatlan, üres területen ekkor nyilegyenes uccákat jelöltek ki, sakktablela mustrára, s ezeket a biztonságoknál fogva értékes beltelkeket az akkor nagyobb számban Szegedre özönlő, legfőképpen

német telepések

vásárolgatták. A mai *Feketesas*-, *Csekonics*-, *Károlyi*-, *Pallavicini*-, *Mérey*-, *Kigyó*- és *Korona-ucca* háza! egész külön német városrészt foglaltak körül. Egy 1739. évi bécsi tervrajz a *Palánkot Raitzenstadt*-nak, az új területet, a külső *Palánkot* pedig *deutsche Stadt*-nak mondja. Ez az az idő, amikor a szegedi piaristák kénytelenek voltak az akkor újra épített *Demeter-templomban* a magyar prédikációt beszűntetni és felváltva német és dálmata nyelven szónokolni, mert már nem volt e városrészben, aki a magyar beszédet hallgassa.

A bécsi levéltárakban újabb megtalált szegedi tervrajzok nyomán figyelemmel lehet kísérfni ennek az új városnak, az új, a réginnél négyszer nagyobb *Palánknak* a fejlődését szinte évtizedről-évtizedre. Először csak katonai rendeltetésű épületek emelkedtek az óriási pusztaság területén, a hatalmas élésház a mai *Jerney-palota* helyén, két kaszánya és egy kórház, azután 1728-ban megépült az első városháza a mostaninak a helyén, amelyet 1799-ben követett a második s 1883-ban a harmadik, a mostani.

Három Kapu

vezetett ki az *Eugénus sáncából*: *Alsóváros* felé a *Pétevárad*i kapu, amely a mai *Próféta-vendéglő* helyén állott, a *Felsőváros* felé az *Erdélyi-kapu*, a mai *Fodor*- és *Szent Mihály-uccák* találkozásánál és a *Budára* vezető országot a *Budai-kapu*, a mai *Kossuth Lajos-sugáruton*, a *Rákóczi-tér* tájékán.

Átvágtak egy gátat: árvizet okoztak

(A *Délmagyarország munkatársától*.) *Czina* János, *Vajda* Ferenc, *Sepsey* Antal és ifj. *Farkas* Imre földművelői földművesek a múlt év március 20-án, a tavaszi áradások idején árvizet okoztak, hogy saját földjüket megmentseék a veszedelemtől. Átvágtak egy utat, amely gátul szolgált és ezáltal a vízelvezető csatorna vizét a tulsó oldalon fekvő földekre zudították. A négy gazdát az ügyészség vizáradás okozással vádolta.

A bíróság már régebben tartott tárgyalást az ügyben. Akkor azzal védekeztek, hogy előzőleg engedélyt kértek a töltés átvágására *Vajda* Ferenc Jánostól, aki az engedélyt meg is adta. *Vajda* Ferenc János *Vajda* Ferenc rokona volt és helyet foglalt az *Armentesítő Társulat* választmányában. Az ügyészség a vádlottak valamelyik alapján *Vajda* ellen is vádat emelt és a hétfői főtárgyaláson ő is a vádlottak padjára került. Azzal védekezett, hogy nem adott határozott engedélyt, hanem azt mondotta az embereknek, hogy a gátortól kérjenek tanácsot.

A bíróság több tanut és szakértőt hallgatott ki. Kiderült, hogy *Vajda* Ferenc Jánosnak nem volt joga intézkedni. Dr. *Adler* Dezső védőbeszédében a négy gazda felmentését kérte.

A bíróság a négy gazdát felmentette, azzal az indokolással, hogy joggal lehettek abban a hiszemben, hogy *Vajda* engedélyt adhat. Ellenben elítélte a bíróság *Vajda* Ferenc Jánost gondatlanságból okozott vizáradás miatt 50 pengő pénzbüntetésre. Dr. *Kalmár* Szilveszter ügyész fellebbezett.

Liptói
módra készült, 70% idei gyenge izü
la juh turó
10 deka ára 18 fillér
Központi Tejcsernok
főktejcsarnokaiban. 132